

Ο Νίκος Βέττας γράφει για τη δύσκολη καμπή στην οποία βρίσκεται η παγκόσμια οικονομία. Σελ. 37

Οικονομική πολιτική σε αμηχανία

Του ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ

Η παγκόσμια οικονομία βρίσκεται σε δυσκολότερη καμπή από ό,τι ίσως γίνεται ευρέως κατανοητό. Αν και στον δημόσιο διάλογο αναγνωρίζεται πως η άνοδος των κεντρικών επιτοκίων επιβαρύνει τις οικονομίες, αυτή συχνά αντιμετωπίζεται ως μια περιστασιακή εξωτερική απειλή, που προέρχεται από τη νομισματική πολιτική και έχει σύντομη ημερομηνία λήξης. Μάλιστα, ορισμένες τοποθετήσεις χρεώνουν σε υπερβολική αντίδραση των κεντρικών τραπεζών την επιβράδυνση των οικονομιών και αναμένουν πως μόλις αυτή υποχωρήσει θα ακολουθήσει νομισματικά μια θετική τροχιά. Ωστόσο, οι προκλήσεις είναι βαθύτερες.

Η έντονη αύξηση των κεντρικών επιτοκίων, ακόμη κι αν πλησιάζει στη λήξη της, αναπόφευκτα θα έχει σοβαρές επιπτώσεις. Η νομισματική πολιτική για μεγάλο διάστημα διοχέτευε άφθονη ρευστότητα, με μηδενικό κόστος, σε Ευρώπη και ΗΠΑ. Κορυφώθηκε με την πανδημία, όμως η πολιτική εύκολου χρήματος ίσχυε ήδη για χρόνια μετά τις κρίσεις χρέους. Όταν ο πληθωρισμός εκτοξεύτηκε, υπήρξε αναστροφή προς επείγουσα μείωση της ρευστότητας. Αναπόφευκτα, μια τόσο απότομη αλλαγή θα δυσχεράνει περισσότερο νοικοκυριά και επιχειρήσεις προσεχώς. Άλλωστε, ο σκοπός της πολιτικής είναι ακριβώς να υπάρξει επιβρά-

δυνση της ζήτησης, ώστε να συγκρατηθούν οι τιμές.

Είναι κρίσιμο, βέβαια, το πώς εξελίσσεται η υπόλοιπη οικονομική πολιτική. Εδώ παρατηρείται κενό, που προκαλεί ανησυχία. Πολλές κυβερνήσεις δεν αντιδρούν με ταχύτητα, αλλά αναμένουν. Πολιτικές προσαρμογής του χρήματος, όμως, δεν λύνουν τα προβλήματα, μπορούν μόνο να διευκολύνουν την προσαρ-

Είναι επείγουσα ανάγκη η εφαρμογή δομικών αλλαγών στην παραγωγή, ώστε να κινηθεί θετικά τα επόμενα χρόνια, ακόμη και σε μια στάσιμη Ευρώπη.

μογή. Στα προηγούμενα χρόνια οι πολιτικές ποσοτικής χαλάρωσης μπόρεσαν να αμβλύνουν, να μεταθέσουν ή να κρύψουν προβλήματα, όχι όμως να τα λύσουν. Αντίστοιχα, σήμερα, η άνοδος των επιτοκίων δεν φαίνεται ικανή να αμβλύνει τις πληθωριστικές πιέσεις αρκετά. Μέρος του προβλήματος είναι πως δεν εφαρμόζονται παράλληλα ισχυρές πολιτικές στην πλευρά της προσφοράς.

Οι ίδιες οι κεντρικές τράπεζες επισημαίνουν πως τα δικά τους εργαλεία και η δικαιοδοσία αφο-

ρούν τη σταθερότητα των τιμών. Δεν μπορεί να αναμένεται πως για να ανακάμψουν οι επενδύσεις θα μειώνεται τεχνητά το κόστος χρήματος ή πως για να μειωθεί ο πληθωρισμός χωρίς υπερβολική επιβράδυνση αρκεί το αντίθετο. Μια αποτελεσματική πολιτική θα περιλάμβανε δομικές αλλαγές ενίσχυσης της παραγωγικότητας. Η αύξηση του δημοσίου χρέους έχει μειώσει τους βαθμούς δημοσιονομικής ελευθερίας, κάτι που θα ενταθεί με το υψηλότερο κόστος δανεισμού. Καθίστανται αναγκαίες, λοιπόν, πολιτικές που αλλάζουν το μείγμα στο δημόσιο ταμείο και ενισχύουν την παραγωγή. Τέτοιες παρεμβάσεις, όμως, χρειάζονται καλή προετοιμασία και στο πολιτικό πεδίο και τα οφέλη από αυτές είναι μεσοπρόθεσμα, όχι άμεσα. Προκαλούν έτσι συχνά αμηχανία σε κυβερνήσεις.

Μετά τη δεκαετία του '70 οι οικονομίες ενισχύθηκαν μέσω της έντονης διεύρυνσης του παγκόσμιου εμπορίου, της υιοθέτησης νέων τεχνολογιών και της σταδιακής ενσωμάτωσης μεγάλων αναπτυσσόμενων οικονομιών, κυρίως από την Ασία. Για την Ευρώπη αυτό επέτρεψε άνοδο εισοδημάτων και ευημερίας. Η πλευρά της προσφοράς δεν αποτελούσε περιορισμό, καθώς διευρύνονταν συστηματικά. Κοιτώντας προς τα εμπρός, αντίστοιχη δυναμική δεν υπάρχει. Το εμπόριο πιέζεται από γεωπολιτικές

εξελίξεις, το κόστος χρήματος και η αβεβαιότητα επηρεάζουν τις επενδύσεις και το κέντρο βάρους της οικονομίας μετακινείται εκτός Ευρώπης. Συνεκτιμώντας τις ανάγκες πράσινης μετάβασης και τις δημογραφικές πιέσεις, προκύπτει πως η άνοδος του βιολογικού επιπέδου στην Ευρώπη εξαρτάται από την εφαρμογή αποτελεσματικότερων κανόνων, ενίσχυση των ικανοτήτων των εργαζομένων και ενσωμάτωση καινοτόμων τεχνολογιών στην παραγωγή. Αν αυτό δεν συμβεί, η Ευρώπη κινδυνεύει να βρεθεί σε έναν οικονομικό και πολιτικό φαύλο κύκλο.

Τι σημαίνουν αυτά για τη δική μας οικονομία, είναι μάλλον φανερό. Βρίσκεται σε θετικότερη τροχιά, σήμερα, από άλλες ευρωπαϊκές, όμως από χαμηλότερη βάση και με μεγαλύτερες δημογραφικές και δανειακές προκλήσεις σε βάθος χρόνου. Η εντύπωση πως με την αναστροφή της νομισματικής πολιτικής θα ανακάμψει ισχυρά η Ευρώπη και μέσα σε αυτή θα στηριχθεί και η δική μας οικονομία, μπορεί να είναι επικίνδυνη. Η εφαρμογή αλλαγών στη δομή, ώστε να κινηθεί θετικά τα επόμενα χρόνια, ακόμη και σε μια στάσιμη Ευρώπη, είναι μια εξαιρετική ευκαιρία αλλά κυρίως μια επείγουσα ανάγκη.

Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του IOBE και καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.